

Dokumentowanie sytuacji materialnej studenta

Lektura rozporządzenia Ministra Rodziny i Pracy Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych pozwala odpowiedzieć na szereg pytań co do niezbędnych dokumentów na użytek stypendium socjalnego.

Jacek Pakuła 25 października 2023

Zgodnie z art. 95 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (PSWiN), uczelniany regulamin świadczeń dla studentów określa m.in. sposób dokumentowania sytuacji materialnej studenta. Nie oznacza to jednak, że rektor, działając w porozumieniu z samorządem studenckim, korzysta z pełnej swobody. Trzeba bowiem pamiętać, że przepis art. 88 ust. 1 PSWiN stanowi, iż wysokość dochodu na osobę w rodzinie ustala się, z pewnymi wyjątkami, o których mowa w art. 88 ust. 1 pkt 1-2, na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Zasady ustalania dochodu w rodzinie studenta obejmują swoim zakresem m.in. przedmiot, czyli co jest dochodem, jak policzyć ów dochód w rodzinie studenta, czy jak przeliczać dochód uzyskany i utracony. Chodzi tu również o przesłanki, których zaistnienie oznacza obowiązek przedłożenia określonego dokumentu, np. w przypadku rodzica samotnie wychowującego dziecko chodzi o alimenty, zaś przepisy wyraźnie wskazują na konkretną formę prawną. Ustawa o świadczeniach rodzinnych, ale i akt wykonawczy, jakim jest właśnie rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych, zawierają istotne podpowiedzi, jakich dokumentów należy wymagać od studentów ubiegających się o stypendium socjalne.

Rozporządzenie dostępne w dziale Biblioteka - Akty prawne

Odnótowania wymaga fakt, że aktualnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r., które to zastąpiło dotychczas obowiązujące rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustaleniu prawa do świadczeń rodzinnych.

Treść rozporządzenia z 2023 r. nie różni się specjalnie od rozporządzenia z 2017 r., gdy idzie o dokumentowanie sytuacji materialnej. Warto jednak przybliżyć wybrane chociażby przepisy, bowiem w praktyce dość często organy stypendialne stykają się z pytaniami, jak określony stan faktyczny student powinien udokumentować.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia, oświadczenia powinny zawierać klauzulę następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”

Warto pamiętać o § 5 pkt 4 - chodzi o dokumenty stwierdzające wysokość dochodu w rodzinie studenta:

- zaświadczenie właściwego organu gminy, nakaz płatniczy albo oświadczenie o wielkości gospodarstwa rolnego wyrażonej w hektarach przeliczeniowych ogólnej powierzchni w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy - w przypadku dochodu z gospodarstwa rolnego;
- umowę dzierżawy albo umowę o wniesieniu wkładów gruntowych - co ma istotny wpływ na ocenę, czy można pominąć dochód z gospodarstwa rolnego;
- w przypadku dochodu z alimentów zdefiniowany został tzw. dokument alimentacyjny, tj. odpis podlegającego wykonaniu

orzeczenia sądu zasądającego alimenty na rzecz osób w rodzinie lub poza rodziną lub odpis protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej, odpis zatwierdzonej przez sąd ugody zawartej przed mediatorem lub innego tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, zobowiązujących do alimentów na rzecz osób w rodzinie lub poza rodziną,

- w przypadku odliczania od dochodu rodziny alimentów płaconych na rzecz osób spoza tej rodziny - przekazy lub przelewy pieniężne dokumentujące wysokość zapłaconych alimentów, jeżeli członkowie rodziny są zobowiązani orzeczeniem sądu, ugodą sądową lub ugodą zawartą przed mediatorem lub innym tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do ich płacenia na rzecz osoby spoza rodziny.

W przypadku alimentów bywa i tak, że osoba uprawniona nie otrzymała tych alimentów albo otrzymała je w niższej wysokości od kwoty ustalonej w dokumencie alimentacyjnym. W takiej sytuacji organ stypendialny winien zwrócić się do studenta z żądaniem przedłożenia zaświadczenie organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów lub informacji właściwego sądu lub właściwej instytucji o podjęciu przez osobę uprawnioną czynności związanych z wykonaniem tytułu wykonawczego za granicą albo o niepodjęciu tych czynności, w szczególności w związku z brakiem podstawy prawnej do ich podjęcia lub brakiem możliwości wskazania przez osobę uprawnioną miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego za granicą, jeżeli dłużnik zamieszkuje za granicą.

Rozporządzenie wskazuje również na szereg innych dokumentów, w tym np. dokument określający datę utraty dochodu oraz wysokość i rodzaj utraconego dochodu, dokument określający datę uzyskania dochodu oraz wysokość i rodzaj dochodu uzyskanego przez członka rodziny oraz liczbę miesięcy, w których dochód był uzyskiwany; dokument określający datę uzyskania dochodu oraz wysokość i rodzaj dochodu uzyskanego przez członka rodziny za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiło uzyskanie dochodu; odpis zupełny lub skrócony aktów zgonu rodziców lub odpis podlegającego wykonaniu orzeczenia sądu zasądającego alimenty, lub odpis protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej, lub odpis zatwierdzonej przez sąd ugody zawartej przed mediatorem lub innego tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, zobowiązujących do alimentów; odpis prawomocnego orzeczenia sądu orzekającego rozwód lub separację albo odpis zupełny lub skrócony aktu zgonu małżonka lub rodzica dziecka; odpis zupełny aktu urodzenia dziecka - w przypadku gdy ojciec jest nieznan; odpis prawomocnego orzeczenia sądu oddalającego powództwo o roszczenia alimentacyjne; odpis prawomocnego orzeczenia sądu zobowiązującego jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka; odpis orzeczenia sądu wskazującego na pozostawanie dziecka pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach; odpis prawomocnego postanowienia sądu orzekającego przysposobienie - w przypadku gdy osoba ubiegająca się o zasiłek rodzinny przysposobiła dziecko; zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka - w przypadku gdy osoba ubiegająca się o zasiłek rodzinny jest opiekunem faktycznym dziecka; orzeczenie sądu o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka - w przypadku gdy osoba ubiegająca się o zasiłek rodzinny jest opiekunem prawnym dziecka.

Skoro zaś uzyskanie prawa do urlopu wychowawczego łączy się z utratą dochodu, to możliwe jest domaganie się zaświadczenia pracodawcy albo oświadczenia o terminie i okresie, na jaki został udzielony urlop wychowawczy. W przypadku umieszczenia członka rodziny w placówce zapewniającej całodobową opiekę - student winien przedstawić zaświadczenie z tej placówki wraz z adnotacją, czy jest to opieka bezpłatna (np. zakład karny).

Zgodnie z § 16 rozporządzenia:

- przypadku gdy członek rodziny ma zobowiązania alimentacyjne na rzecz osoby spoza rodziny, od dochodu członka rodziny odejmuje się kwotę alimentów zapłaconych na rzecz tej osoby;
- w przypadku ustalenia dochodu z gospodarstwa rolnego dochód rodziny ustala się na podstawie przeciętnej liczby hektarów przeliczeniowych znajdujących się w posiadaniu rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy;
- w przypadku osiągnięcia dochodów poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, dokonuje się ich przeliczenia na podstawie średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski
 - z ostatniego dnia roboczego roku kalendarzowego, z którego dochód członków rodziny stanowi podstawę ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych - gdy dochód ten uzyskany jest w roku podatkowym (czyli dla okresu stypendialnego 2023/2024 chodzi o rok podatkowy 2022 i ważny jest kurs NBP z ostatniego dnia roboczego 2022 roku);
 - z ostatniego dnia roboczego miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiło uzyskanie dochodu - gdy dochód jest uzyskany po roku podatkowym (czyli dla okresu stypendialnego 2023/2024 chodzi o podjęcie pracy np. w lutym 2023 i dochód za drugi miesiąc, tj. marzec 2023 - ważny jest kurs NBP z ostatniego dnia roboczego marca 2023 roku).

Wreszcie, na podstawie § 17 rozporządzenia, nie uwzględnia się dochodu uzyskiwanego przez zaginionego małżonka (ani jego osoby) - niezbędne jest jednak przedłożenie zaświadczenia właściwej w sprawie jednostki Policji o przyjęciu zgłoszenia zaginięcia małżonka, a w przypadku cudzoziemców - właściwej instytucji.

Zasadniczo większość wyżej opisanych stanów faktycznych wraz z ich dokumentowaniem zawarta jest w uczelnianych regulaminach świadczeń dla studentów, niekiedy jako odrębny załącznik. Nowe rozporządzenie, chociaż nie wprowadza rewolucji, powinno stanowić zachętę do przejrzania regulaminów i upewnienia się co do prawidłowości przyjętych rozwiązań.

Chociaż dokumentowanie sytuacji materialnej łączy się ściśle ze stypendium socjalnym, to należy pamiętać o zapomogdzie. Wprawdzie ustawodawca przyjął w art. 90 PSWiN, że zapomoga może być przyznana studentowi, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej, to stan ten łączy się z sytuacją materialną. Warto tutaj sięgnąć po sformułowanie zawarte w rozporządzeniu z 2023 r. i uwzględnić w regulaminie świadczeń, że student jest zobowiązany przedstawić, np. poza dokumentacją medyczną, inne dokumenty lub oświadczenia niezbędne do ustalenia prawa do zapomogi.

Wspólnie z [Instytutem Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki](#) zapraszamy do udziału w **Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej pt. Sprawy studenckie i kształcenia - prawo i praktyka**, która odbędzie się w Toruniu w dniach 22-24 listopada 2023 r. - szczegóły pod adresem ([kliknij tutaj](#)).

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”.

Minister
Edukacji i Nauki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki